

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

4 октомври 1991 година*

„Работник, който е нает на борда на риболовен кораб, плаващ под флага на Обединеното кралство, и който получава възнаграждение от белгийско предприятие – Трудова злополука на борда на плавателния съд – Определяне на законодателството, приложимо спрямо трудовото правоотношение и в областта на социалната сигурност”

По дело C-196/90

с предмет преюдициално запитване, отправено до Съда, на основание член 177 от Договора за ЕО от Hof van Cassatie van België (Белгия) в производството, висящо пред този съд между

Fonds voor Arbeidsongevallen

и

Madeleine De Paep

относно тълкуването на членове 48 и 51 от Договора за ЕИО и на член 3, параграф 1, член 13, параграф 2, буква б) и член 14, параграф 2, буква в) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, стр. 2), стр. 416, във версията в сила от м. февруари 1980 г. (впоследствие кодифицирана и публикувана в ОВ С 138, стр. 1),

СЪДЪТ (шести състав),

в състав: г-н G. F. Mancini, председател на състав, г-н T. F. O' Higgins, г-н C. N. Kakouris, г-н F. Schockweiler и г-н P. J. G. Kapteyn, съдии,

генерален адвокат: г-н G. Tesouro,

секретар: г-н H. A. Rühl, главен администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

– за Комисията на Европейските общности, от г-н B. J. Drijber, член на нейната правна служба, в качеството на представител,

предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устното становище на Комисията на съдебното заседание от 4 юни 1991 г.,

* Език на производството: нидерландски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание на 9 юли 1991 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Решение от 18 юни 1990 г., получено в Съда на 28 юни същата година, Hof van Cassatie van België (Белгийски касационен съд) поставя по силата на член 177 от Договора за ЕИО два преюдициални въпроса относно тълкуването на членове 48 и 51 от Договора за ЕИО и на член 3, параграф 1, член 13, параграф 2, буква б) и член 14, параграф 2, буква в) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността (ОВ L 149, стр. 2), стр. 416, във версията в сила от м. февруари 1980 г. (впоследствие кодифицирана и публикувана в ОВ C 138, стр. 1),
2. Тези въпроси възникват в рамките на спор между Fonds voor Arbeidsongevallen, белгийски публичен орган, който отговаря за изплащането на обезщетение за щети в резултат на трудови злополуки, жалбоподател по касационното производство (наричан от по-нататък „фондът“), и г-жа Madeleine De Raer, ответник по касационното производство относно отказа на Фонда да предостави на г-жа De Raer годишна рента като обезщетение за понесени щети в резултат от смъртта на нейния син Piet Ackx.
3. Представената пред Съда преписка показва, че към момента на злополуката Piet Ackx работи с Germain Ackx - съпруг на г-жа De Raer, на борда на плавателния съд „Hosanna“. Този плавателен съд е собственост на дружеството De Raer със седалище в Knokke-Heist (Белгия) и управител – г-жа De Raer. Плавателният съд засяда на 20 юли 1979 г. като понася значителни повреди, в следствие на които е обявен за негоден за плаване. Съгласно белгийското право наложената върху плавателния съд забрана за плаване може да бъде вдигната само след извършването на надлежно одобрени ремонтни действия. При все това, на плавателния съд не са извършени никакви ремонтни действия.
4. На 29 януари 1980 г. плавателният съд е продаден на британското дружество Minerva Fisheries Ltd, регистрирано в Обединеното кралство. Г-жа De Raer и нейният съпруг Germain Ackx притежават половината от акциите на това дружество.
5. В нощта на 15 срещу 16 февруари 1980 г. плавателният съд претърпява коработушение. Germain Ackx, капитан, и Piet Ackx, член на екипажа, са обявени за изчезнали. Официално те са обявени за починали с Решение от 15 септември 1981 г. на rechtbank van eerste aanleg te Brugge. Към момента на злополуката Piet Ackx все още получава възнаграждение от дружество De Pax.
6. Тъй като фондът отказва да предостави исканата от г-жа De Raer годишна рента за загубата на нейния син, г-жа De Raer предявява иск пред arbeidsrechtbank te Brugge. С Решение от 28 декември 1982 г. този съд поддържа иска на г-жа De Raer.

7. Фондът обжалва това решение пред *arbeidshof te Gent*. С Решение от 9 юни 1988 г. *arbeidshof te Gent* постановява, че в съответствие със правилата за конфликт, установени от Регламент № 1408/71, белгийското законодателство по трудовите злополуки се прилага относно разглеждания от него случай и така решава да предостави на г-жа De Raer годишна рента, равна на 20% от годишното възнаграждение на нейния син.

8. Hof van Cassatie van België, пред който фондът обжалва решението на *arbeidshof te Gent*, се изправя пред два проблема. Първо, той поддържа, че по силата на член 89, параграф 2 от Белгийския закон от 5 юни 1928 г. за договорите за наемане на моряци (*Moniteur Belge* от 26 юли 1928 г.), договорът за наемане, независимо от неговото естество, се прекратява по-специално с официалното обявяване на непригодност за плаване на плавателния съд. Като установява, че *Hosanna* е обявен за негоден за плаване, Hof van cassatie прави извод, че в съответствие с белгийското законодателство, *Piet Ackx* не е обвързан с трудов договор към момента на злополуката. Той обаче повдига въпросът дали, за целите на прилагането на член 13, параграф 2, буква б) и член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71, действителността на трудов договор или наличието на трудово правоотношение между моряка и предприятието, което плаща неговото възнаграждение, трябва да се преценява в светлината на законодателството на страната, в която това предприятие е регистрирано.

9. Второ, Hof van cassatie изтъква, че по силата на член 58, параграф 1, точка 1 от Белгийския закон от 10 април 1971 г. за трудовите злополуки (*Moniteur Belge* 1971 г., стр. 5201), както се прилага към момента на злополуката, Фондът е натоварен със задачата да плаща обезщетение за трудови злополуки, когато жертвите са моряци, но че съгласно член 76, параграф 1 от този закон моряците се определят като: „4. екипаж на белгийски риболовен плавателен съд”. Като отбелязва, че към момента на злополуката въпросният плавателен съд плава под флага на Обединеното Кралство, той заключава, че белгийското право във връзка с трудовите злополуки не може да бъде приложено. При все това, той поставя въпроса до каква степен е уместно да се приложи Регламент № 1408/71, когато засегнатото лице получава възнаграждение от предприятие, регистрирано в Белгия.

10. В този контекст Hof van cassatie van België поставя на Съда следните въпроси:

„При положение, че лице, което живее в Белгия, което е наето на риболовен плавателен съд, плаващ под британския флаг и което получава възнаграждение от предприятие, регистрирано в Белгия, претърпи трудова злополука на борда на този плавателен съд:

1) Трябва ли член 13, параграф 2, буква б) (понастоящем член 13, параграф 2, буква в)) и член 14, параграф 2, буква в) (понастоящем член 14, буква б) от Регламент (ЕИО) № 1408/71 да се тълкува в смисъл, че трудовото правоотношение между засегнатото лице и предприятието, от което то получава възнаграждение, трябва да се преценява в съответствие с правото на страната, в която предприятието е регистрирано?

2) Трябва ли разпоредбите на правото на Общността относно свободното движение и равното третиране на работници от държавите-членки, по-специално членове 48

и 51 от Договора за ЕИО и член 3, параграф 1), член 13, параграф 2, буква б) (понастоящем член 13, параграф 2, буква в)) и член 14, параграф 2, буква в) (понастоящем член 14, буква б)) от Регламент № 1408/71, да се тълкуват в смисъл, че не допуска законодателството на компетентната страна, което урежда трудовите договори и изплащането на обезщетения за трудови злоупотреки, в отношението на засегнатото лице с предприятието, от което то получава възнаграждение и в неговото и на неговите наследници отношения със осигурителната институция за трудови злоупотреки, същото лице/то да може да се позове на това законодателство, тъй като плавателният съд не плава под флага на страната, в която е регистрирано на предприятието?”

11. За по-широко изложение на фактите по спора, за хода на производството, както и за представените пред Съда писмени становища се прави препратка към доклада от съдебното заседание. Тези елементи от преписката се упоменават единствено в необходимата степен по преценка на Съда.

По първия въпрос

12. Достатъчно е да се изтъкне във връзка с този въпрос, че по силата на член 4, параграф 1 от Регламент № 1408/71 този регламент се прилага спрямо законодателството на държавите-членки относно различните клонове на социалната сигурност. Така, правилата за конфликт, установени в дял II на регламента, включително членове 13 и 14, се отнасят само до това законодателство.

13. Следователно, отговорът на първия въпрос трябва да е, че Регламент № 1408/71 не съдържа правила за конфликт относно законодателството, приложимо спрямо трудовото правоотношение между работника и работодателя.

По втория въпрос

14. Първо трябва да се отбележи, че случаят, който има предвид националният съд, е работник, който е нает на борда на плавателен съд, плаващ под флага на държава-членка, и който получава възнаграждение за своя труд от предприятие, регистрирано в друга държава-членка, на територията на която живее работникът.

15. По силата на член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71, във версията в сила към момента на фактите по главното производство, националното законодателство за социална сигурност, приложимо в подобен случай, е това на държавата-членка, в която е регистрирано предприятието.

16. Според препращащия съд приложимото по силата на тази разпоредба законодателство в настоящия случай е упоменатият по-горе белгийски закон от 10 април 1971 г. за трудовите злоупотреки. Член 76, параграф 1, точка 4 от този закон подчинява допускането до схемата на социална сигурност, която той предвижда, на условието, плавателният съд, на борд на който е нает работникът, да плава под белгийски флаг. По този начин това условие има за последица да изключи от приложението на този закон работник, нает на борда на плавателен съд, плаващ под флага на друга държава-членка, различна от Белгия, дори ако предприятието, от което той получава възнаграждение, е регистрирано в Белгия и той самият живее в тази страна.

17. Следователно, вторият въпрос, поставен от националния съд трябва да се разбира, като зададен, за да установи дали член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71, във версията в сила от м. февруари 1980 г., трябва да се тълкува в смисъл, че има за последица да не допуска прилагането спрямо обхванатите от него лица или техните наследници: а) на някоя разпоредба на приложимото законодателството на държава-членка, съгласно която допускането до предвидената схема на социална сигурност е подчинено на условието плавателният съд, на борда на който е нает работникът, да плава под флага на тази държава-членка, както и б) на всяка разпоредба на законодателството на тази държава-членка, която предвижда нищожността на трудовия договор в степен, в която подобна разпоредба възпрепятства правилата за конфликт, установени в упоменатия по-горе член 14, параграф 2, буква в) да бъде напълно ефективна.

18. В тази връзка трябва да се изтъкне, че съгласно практиката на Съда разпоредбите на дял II на Регламент № 1408/71, включително член 14, представлява цялостна и единна система от правила за конфликт (вж., по-специално Решение от 10 юли 1986 г. по дело *Luijten*, 60/85, *Recueil*, стр. 2365), и че тези разпоредби са предназначени не само да предотвратят едновременното прилагане на няколко национални законодателни системи и усложненията, които могат да последват от това, но и да гарантират, че лицата, които попадат в приложното поле на Регламент № 1408/71 не са лишени от защитата на социалната сигурност поради липса на приложимо спрямо тях законодателство. По-специално, условията относно правото на лице да се обвърже със схемата на социална сигурност не може да има за последица да изключи от приложението на оспорваното законодателство лица, спрямо които това законодателство се прилага по силата на Регламент № 1408/71 (Решение от 3 май 1990 г. по дело *Kits van Heijningen*, C-2/89, *Recueil*, стр. I-1755, точки 12 и 20).

19. Следователно, член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71 ще бъде лишен от цялата своя ефективност, ако условието за флага на плавателния съд, наложено от законодателството на държавата-членка, в която предприятието, което плаща възнаграждение на работника, е регистрирано, може да се приложи в ущърб на лицата по член 14, параграф 2, буква в).

20. Изложеното по-горе тълкуване се прилага и към разпоредбите на националното законодателство относно нищожността на трудов договор. Тези разпоредби не могат да имат за последица възпрепятстване на прилагането на правилата за конфликт, предвидени в Регламент № 1408/71.

21. Предвид изложените по-горе съображения, отговорът на втория въпрос трябва да бъде, че член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71, във версията в сила през м. февруари 1980 г. трябва да се тълкува в смисъл, че има за последица да не допуска прилагането спрямо обхванатите от него лица или техните наследници: а) на някоя разпоредба на приложимото законодателството на държава-членка, съгласно която допускането до предвидената схема на социална сигурност е подчинено на условието плавателният съд, на борда на който е нает работникът, да плава под флага на тази държава-членка, както и б) на всяка разпоредба на законодателството на тази държава-членка, която предвижда нищожността на трудовия договор в степен, в която подобна разпоредба възпрепятства правилата за

конфликт, установени в упоменатия по-горе член 14, параграф 2, буква в) да бъде напълно ефективна.

По съдебните разноски

22. Разходите, направени от Комисията на Европейските общности, която е представила становище пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът (шести състав),

като се произнася по въпросите, поставени пред него от Hof van cassatie van België с Решение от 18 юни 1990 г., реши:

1. Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността не съдържа правила за конфликт относно законодателството, приложимо спрямо трудовото правоотношение между работника и работодателя;

2. Член 14, параграф 2, буква в) от Регламент № 1408/71, във версията в сила от м. февруари 1980 г., трябва да се тълкува в смисъл, че има за последица да не допуска прилагането спрямо обхванатите от него лица или техните наследници: а) на някоя разпоредба на приложимото законодателството на държава-членка, съгласно която допускането до предвидената схема на социална сигурност е подчинено на условието плавателният съд, на борда на който е нает работникът, да плава под флага на тази държава-членка, както и б) на всяка разпоредба на законодателството на тази държава-членка, която предвижда нищожността на трудовия договор в степен, в която подобна разпоредба възпрепятства правилата за конфликт, установени в упоменатия по-горе член 14, параграф 2, буква в) да бъде напълно ефективна.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 4 октомври 1991 година.

Подписи